

tus Deo per gratiam sibi inhærentem. Et in hunc modum possunt ad confirmandam hanc veritatem induci omnia testimonia, quibus probaturi postea sumus hominem justificari per inhærentem justitiam, quia in re idem est justificari et gratum fieri.

11. Sacra Scriptura probatur. — Unde possumus hoc confirmare eisdem testimoniis quæ pro hæreticorum errore allegabantur; nam ad Ephes. 1 ait: *Prædestinavit nos, etc., in laudem gloriae gratiae sue, in qua gratificavit nos in dilecto Filio suo;* explicans autem quomodo in filio, subdit: *In quo habemus redēptionem per sanguinem ejus.* Habemus autem redēptionem in Christo, non tanquam in formalī causa, sed tanquam in efficiētē et meritoria, ut per se manifestum est; eodem ergo modo *gratificavit nos in dilecto Filio suo,* utique propter meritum ejus gratiam nobis infundendo, et, ut statim adjungit, dando *remissionem peccatorum secundum divitias gratiae ejus, quæ superabundavit in nobis;* quod autem in nobis superabundat, certe in nobis recipitur. Sicque inferius addit: *In quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto,* non enim signantur justi Christi justitia, nec aliqua extrinseca, nam signum debet inesse rei quæ signatur, alias non posset per signum ab alia discerni. Et eodem modo expendi potest locus ad Colossens. 1, ubi in eodem sensu dicitur placuisse Deo reconciliare omnia in Christo tanquam in capite, a quo omnis gratia manat, per quam grati Deo efficiuntur; quod interpretans satis clare subiungit Paulus: *Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, et per eum reconciliare omnia in ipsum,* etc. Ibi enim particula per causam efficientem seu meritoriam significat; particula vero in finalē indicat; de formalī vero intelligendum est quod inferius addit: *Exhibete vos sanctos, et immaculatos, et irreprehensibiles, coram ipso;* non enim efficiuntur vere sancti, nisi per sanctitatem propriam et nobis inhærentem; per idem autem grati Deo reddimur, per quod sancti constitūimus.

12. Aliis Scripturæ testimoniis probatur. — Denique hoc ipsum comprobant alia testimonia, quibus dicitur nos fieri gratos Deo Christum induendo. Nam quid sit Christum induere, Paulus eisdem locis satis significavit; ad Rom. enim 43 dicit: *Abjiciamus opera tenebrarum, et induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus, non in commissationibus,* etc., et tunc subiungit: *Sed indui-*

mini Dominum Jesum Christum. Induere ergo Christum, est opera ejus imitari, quæ operibus carnis opponit; et ideo adjungit: *Et carnis curam ne feceritis in desideriis.* Et similiter ad Coloss. 3, prius dicit: *Expoliante vos veterem hominem, et induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus qui creavit illum.* Ex quibus solum nunc colligimus, per verbum *induendi* non significare Paulum aliquam imputationem vel extrinsecam denominationem gratiae Christi, sed participationem ejus, qua et sancti et dilecti Deo homines fiunt, et ideo sancta operantur. Legatur Augustinus, lib. 8 Confess., cap. ultim., et Orat. ad Catechum. contra Judæos, cap. 1, ubi ita concludit: *Quid est: Induite arma lucis, nisi, Credite in Deum Patrem omnipotentem.*

13. Probatur ratione. — Ratione Theologica eadem veritas ostenditur, quia homo non fit gratus Deo nisi per amorem, quatenus a Deo specialiter diligitur et amat; amor autem Dei non est sterilis, sed efficax, nec fertur in objectum ficte et apparenter bonum, sed in vere bonum, Deique amore dignum. Unde neminem diligit Deus nisi quem facit suo amore dignum, et ideo, 2 Reg. 12, cum de Salomone dictum esset: *Et Dominus dilexit eum,* subditur: *Et vocavit nomen ejus amabilis Domino, eo quod diligenter eum Dominus;* ergo Deus, speciali amore diligendo justum, aliquid ei donat quo faciat illum tali amore dignum, quod est esse gratum; illud ergo est forma aliqua in homine recepta, quæ hominem Deo gratum constituit. Et hinc de justo dicit, Sap. 4: *Placens Deo factus est dilectus;* et infra: *Placita enim erat Deo anima illius,* per quod significatur aliquid esse in anima justi per quod fit Deo placita, et objectum specialis dilectionis ejus, quod non est nisi gratia, unde subditur: *Quoniam gratia Dei et misericordia est in sanctos ejus;* fit ergo homo gratus Deo per aliquod donum sibi inhærentis. Unde Hieronymus, Daniel. 10, dixit: *Omnis sanctus habens in se animæ pulchritudinem, amat a Domino.* Et Gregorius in id Cantor. 1: *Ubi pascas in meridie: Ipse (inquit) sponsæ sue spiritum refrigerii tribuit, et in ea sibi delectabilem locum quietis efficit.* Unde potest optime confirmari hæc ratio verbis Christi Domini, Joan. 14: *Si quis diligit me, mandata mea servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum venies, et mansionem apud eum faciemus,* utique per gratiam permanentem, ut supra explicatum est, et

pluribus rationem hanc in sequentibus locupletabimus et explicabimus.

14. Assertio secunda. — *Formalem effectum gratiæ esse reddere hominem Deo gratum, et speciali amore ipsius dignum.* — Dico secundo: forma seu qualitas gratiæ per se, et ex intrinseca natura sua habet in homine hunc formalem effectum, qui est gratum Deo illum reddere, et, quantum in se est, speciali Dei amore seu amicitia dignum. Hanc assertiōnem ex scholasticis late docent Aureolus in 1, d. 17, quæst. 1, art. 2, et consentire videatur Capreolus ibi, quæst. 1, art. 3, ad argumentum. Gregorii contra secundam; Medina 1. 2, quæst. 110, art. 4; Bellarminus, lib. 2 de Justificat., cap. 16; Richard., art. 8, § Quod autem, versic. Occurrat; Valent., 2 p., disp. 8, quæst. 5, p. 2; Vazquez 1. 2, disp. 204, præsertim cap. 2. Et ut opinor, nihil contra veritatem hanc priores Theologi in secunda opinione citati docere voluerunt, sed in diverso sensu verbis usi sunt, ut in cap. 3 et 4 declarabitur. Ut ergo sine æquivocatione assertionem probemus, suppono nunc non tractari a nobis an gratia ita reddat hominem gratum Deo, ut etiam de potentia absoluta non possit esse simul cum peccato, ita ut qui placet ratione gratiæ non possit displicere ratione peccati, hoc enim pertinet ad alium effectum gratiæ, de quo infra disputandum est. Nunc ergo, ut explicemus positivum effectum formalem hujus formæ, consideramus illam in subjecto non habente aliquid repugnans amicitiæ divinæ, et sic de illa dicimus, per se et natura sua constituere personam Deo gratam, quantum ad amicitiam ejus ex parte personæ diligibilis necessarium est.

15. Ratio prima. — Probatur ergo primo, quia hæc gratia per se et natura sua est vera interna justitia; sed justitia vera est maxime grata et amabilis, apud illum præcipue qui maxime justus est; ergo hæc gratia talis est apud Deum, et consequenter talem etiam constituit eum cui donatur. Majorem suppono ex infra dicendis. Minor videtur per se nota, nam etiam Aristoteles, 1 Ethic., c. 8, dixit non esse justum qui non gaudet justis; et Augustinus, concion. 26 in Psal. 118, dixit: *Justitia non solet dici bona justitia vel mala justitia, sed eo ipso jam bona est, quia justitia est;* et subditur inferius: *Justitia ergo virtus est animi magna, præcipue laudabilis.* Hanc autem justitiam gratiam esse declarat, expounding verba illa: *Feci justitiam, de opere justitiæ, dicens: Justitia nomine hoc loco non*

ipsa virtus, sed opus ejus significatum est. Quis enim fecit in homine justitiam, nisi qui justificat impium, hoc est, per gratiam suam ex impio facit justum. Unde ait Apostolus: *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Facit ergo justitiam, id est, opus justitiae, qui habet in se justitiam, id est, opus gratiæ. Est autem Deus justissimus; ergo non potest non diligere habentem justitiam per opus gratiæ sue, juxta illud: *Justus Dominus, et justitiam dilexit, aequitatem vedit vultus ejus,* utique scientia approbationis quæ habet adjunctam complacentiam Dei illi bono proportionatam, in quo complacet.

16. Quid superior ratio convincat. — Verutamen hæc ratio probat quidem optime Deum amare justum, quatenus vult illi bonum illud quod est justitia, et in illo etiam bono complacere, et hoc esse intrinsecum et connaturale tali qualitatí. At hinc non probatur diligere illum ut amicum, sed solum illa generali ratione, qua Deus amat omne bonum quod facit seu præbet. Propter hoc addi potest justitiam hominis erga Deum maxime in illius dilectione consistere, unde completer ratio; nam amor natura sua postulat redamacionem, et hæc justitia consistit in amore Dei; ergo postulat redamacionem ex natura sua; ergo constituit hominem ita gratum, ut constituat etiam amicum seu amabilem amore amicitiae. Nam Deus prudentissime diligere unumquaque, prout diligibile est. Unde est illud Proverb. 8: *Ego diligentes me diligo;* et Joan. 15: *Qui diligit me, diligitur a Patre meo.* Sic ergo aliqui ex sola ratione amoris infuso veritatem hanc demonstrare conantur, præsertim Aureolus et Vasquez, et hic quidem maximam vim constituit in amore actuali, ille vero in habitu infuso charitatis, qui stabilior est et permanentior.

17. Attenuatur ratio superior. — Non videtur tamen hæc ratio præcise spectata convincere, quia amor ex natura sua non sufficit semper constituere personam gratam amicabiliter; nam amor de se potest etiam esse in servo et extraneo. Et, quamvis Deus de lege ordinaria sic fortasse diligat eum qui diligit ipsum sicut oportet, tamen, quod hoc faciat ex intrinseco et naturali debito illius actus, vel habitus, non videtur satis illa ratione ostendī, quia amicitia non colligitur sufficienter ex sola ratione amoris, quantumcumque perfectus sit in natura et essentia, quia præter mutuam benevolentiam requiritur ad amicitiam propria et æqualitas quædam, teste Aristotele,

8 Ethic., cap. 7, et lib. 9, cap. 8, et in priori loco dicit, licet sit aliqua amicitia excellentiae, ut consistere possit, necessarium esse ut inferior ad convenientem dignitatem elevetur, qua fiat sufficiens proportio et communicatio bonorum. Cujus rei optimum exemplum habetur lib. 1 Machab., cap. 10, ubi Alexander Magnus, volens contrahere amicitiam cum Jonatha, prius ad illum misit purpuram et coronam auream. Unde dixit eleganter Hieronymus, Mich. 7: *Amicitia pares aut accipit, aut facit.* Ex his concludo amorem ejus, qui diligendus est ut amicus, non constituere illum formaliter aptum et proportionatum ad amicitiam, sed aliunde debere in illo statu supponi, sive illum ex se habeat, sive ab illo, qui eum elegit in amicum, illam conditionem seu dignitatem accipiat; ergo simili modo amor hominis ad Deum, sive in habitu, sive in actu consideretur, ex vi suae intrinsecæ naturæ non constituit hominem proportionatum ad veram amicitiam cum Deo, nisi adjungatur donum quo talis proportio fiat.

18. *Aliter fundatur secunda assertio.* — Propter hoc ergo fundanda est hæc assertio principaliter in gratia gratum faciente; illa enim est quæ ex vi suæ intrinsecæ naturæ et perfectionis essentialis tantam confert homini dignitatem, ut sit capax divinæ amicitiae, et consequenter per illam constituitur in ratione objecti amabilis a Deo, vero amicitiae amore. Unde veritatem hanc maxime confirmant quæ de necessitate propriæ gratiæ sanctificantis in superiori libro attulimus, ubi etiam diximus de hoc effectu gratiæ, et quod ille per talem qualitatem connaturaliter conferatur; quod auctoritate confirmabitur amplius in sequentibus capitibus, nam quoad hoc eadem est ratio de hoc effectu, et de adoptionis vel justificationis effectibus, de quibus ibi dicendum est. Unde Concilium Tridentinum æqualiter vocat illam qualitatem gratiam et sanctitatem, sicut vocat justitiam et adoptionem filiorum. Nunc ergo ratione declaratur primo, quia non repugnat gratiam conferre hunc effectum connaturali modo; quæ enim implicatio contradictionis afferri potest, aut cur possunt dari participationes superioris ordinis ipsius amoris vel luminis Dei, et non etiam ipsius naturæ? Si autem non repugnat, hoc est magis connaturale, et salvat melius proprietatem Scripturæ; ergo. Secundo, si hæc qualitas non confert hunc effectum natura sua, nulla est ratio ob quam illi potius tribuatur quam alteri qualitati; nam, sicut Deus dici-

tur deputasse illam qualitatem ad tribuendam talem denominationem, ita potuit deputare quamecumque aliam, quod non videtur consentaneum dignitati gratiæ. Tertio, quia ratione hujus formæ dictum est 2 Petr. 1: *Maxima et pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc divinæ efficaciamini consortes naturæ.* Ubi non dixit *reputemur*, vel quid simile, sed *efficiamur.* At vero si illa forma non esset ex natura sua talis participatio divinæ naturæ, ut illi essent debitæ proprietates ejusdem naturæ divinæ secundum proportionalem earum participationem, non posset vere dici ratione illius fieri in nobis consortium divinæ naturæ.

19. *Prima objectio. — Solutio.* — Sed objici potest quia Petrus non videtur loqui de speciali dono gratiæ, sed generatim de divinis beneficiis antea nobis promissis per legem et prophetas, in quibus multa sunt alia quæ dici possunt *magna et pretiosa promissa.* Respondeo, esto verum sit multa alia esse nobis promissa a Deo, omnia tamen ad præstandum consortium illud cum Deo, quod per gratiam sanctificantem fit, fuisse ordinata, et i eo, licet sub illis promissis alia beneficia comprehendantur, nec consortium gratiæ excluditur, nec oportet illud consortium fieri per omnia illa dona eodem modo; sed satis est quod per quædam fiat, vel efficiendo, vel præparando subiectum ad illam formam per quam consortium illud formaliter consummatur. Sic enim Deus multa nobis promissa beneficia contulit, per quæ tandem consortium illud consequamur, inter quæ et Sacraenta et ipse Christus Dominus computari possunt, nam et illa propter gratiam nobis præstandam instituta sunt, et Filius Dei factus est homo, ut nos filii Dei efficieremur. Secundo, dici potest Petrum in plurali esse locutum, quia forma illa quæ Dei dilectos nos facit, multa alia dona secum affert, sicut Concilium Tridentinum dixit hominem justificari per infusionem gratiæ et donorum.

20. *Secunda objectio diluitur.* — Secundo, urgebit aliquis non esse necessarium verba illa intelligere de consortium physico seu naturali, sed vel de consortium morali per concordiam voluntatis hominis justi cum divina, vel de consortium quod, ratione unionis nostræ naturæ cum Verbo divino, omnes habere censemur cum divina natura, mediante capite nostro, quod est Christus: vel certe de consortium quod habemus cum Christo per Eucharistię sumptionem. His enim modis solet hic locus

a Patribus exponi, ut late tractat Curiel, controvers. 4 in illum locum. Respondeo primo veritatem assertionis propositæ non pendere ex illius loci expositione, nam certius est per qualitatem gratiæ nos fieri intrinsece et connaturali modo gratos Deo, quam quod de hoc consortium Petrus loquatur. Illud enim prius traditum nobis est per doctrinam Ecclesiæ, præsertim in Concilio Tridentino, et multis aliis locis Scripturæ et Patrum consentaneum est; hoc autem posterius non est ita traditum ab Ecclesia vel Patribus communiter. Addimus vero secundo, longe probabilius esse Petrum loqui de participatione divinæ naturæ, quam per gratiam sanctificantem consequimur. Primo, quia hoc est magis consentaneum verbis; nam Petrus specialiter loquitur de consortium cum Deo in natura divina, quod de natura divina proprie sumpta intellexit Ambrosius, et merito, cum sine inconvenienti possit ita intelligi; consortium autem cum natura proprie non est nisi per convenientiam in aliqua forma, quæ speciali modo sit participatio talis naturæ, qualis respectu Dei est gratia sanctificans. Et ita ex illo loco colligunt Patres filiationem Dei adoptivam, quæ in nobis fit per gratiam, ut capite sequenti videbimus.

21. *Consortium hominis cum Deo sistit in gratia intrinseca; et sic exponitur locus D. Petri.* — Quocirca moralis concordia voluntatis hominis justi cum voluntate divina in tantum sub consortium divinæ naturæ comprehenditur, in quantum supponit Spiritum Sanctum per gratiam inhabitantem in homine, et ideo si alicubi Patres locum illum exponunt de unione illa morali cum Deo, ita sunt intelligendi ut aliam quasi naturalem non excludant, sed supponant, quia revera est magis consentanea proprietati verborum Petri. Altera vero conjunctio, ratione hypostaticæ unionis, et intrinsece ad solam Christi humanitatem pertinuit, et non fuit per unionem in natura, sed in persona, licet ex illa substantiali unione etiam derivatum fuerit in animam Christi Domini aliud consortium divinæ naturæ, quod est per gratiam. Et, quamvis illa elevatio humanae naturæ ad divinum esse, quæ facta est in Christo, toti naturæ quamdam extrinsecam dignitatem contulerit, non tamen contulit unicuique verum consortium divinæ naturæ, quod solis justis per intrinsecam quamdam participationem tribuitur. Et ideo non possunt verba Petri de unione incarnationis proprie intelligi, etiamsi demus sub illis magnis

donis promissis Christum comprehendendi posse, quatenus hominibus datus est, ut per eum adoptionem filiorum (ut Tridentinum dixit) atque verum et internum consortium divinæ naturæ recipiamus. Idemque est de consortium, seu de conjunctione cum Christo in Eucharistia, nam illa, ut pure sacramentalis est, imperfecta est, et communis esse potest peccatoribus et injustis; ut vero est spiritualis, includit internum consortium per gratiam, ad quod illa sacramentalis conjunctio ordinatur. Necessario ergo dicendum est consortium hoc fieri per internam formam ita assimilantem hominem Deo, ut ex vi illius sit Deo amabilis, ut in eo tanquam in amico complaceat.

22. *Tertia objectio. — Responsio prima et secunda.* — *Tertia responsio.* — Tertio, instari potest, quia ex dictis sequi videtur Deum necessario amare hominem gratia affectum; consequens videtur absurdum; ergo. Sequela manifesta est ex dictis; minor autem probatur, tum quia illa necessitas videtur libertati divinæ contraria, tum etiam quia videtur divinæ perfectioni repugnare. Nam si Deus extra se bonum aliquod necessario amat, tale bonum illi erit necessarium, quia voluntas non necessario fertur, nisi in bonum necessarium; consequens autem est contra infinitatem Dei, qui sibi est sufficiens. Respondeo imprimis distinguendo sequelam de necessitate simpliciter, vel ex suppositione; priori modo, nego sequelam; secundo autem modo, concedo illam. Secundo, hoc declaro distinguendo in Deo duplē amorem ex Aureolo supra: unus dicitur amor operationis seu beneficentiae, de quo dixit Aristoteles, 2 Rhetor., c. 4, *amare esse velle bonum alicui;* alius amor dici potest complacentiae, quo unusquisque delectatur in re pulchra vel bona. Prior ergo amor est in Deo simpliciter liber, et hoc probat ratio facta. Unde in amore gratiæ, id est, quo gratiam homini confert, maxime id cernitur, quia gratis illam confert, præsertim quando amare incipit. Posterior autem amor, supposito priori, potest esse necessarius in Deo, quia prior amor operativus, licet sit liber quoad exercitium, est quodammodo necessarius quoad specificationem, quia non potest per illum Deus facere nisi bonum, et ideo necessario complacet in illo effectu, tanquam in bono, et hoc significant locutiones Scripturæ supra allatae. Neque hæc est imperfectio, sed magna perfectio, non enim habet Deus hunc amorem,

quia indigeat bonitate creaturæ, sed quia sapiens et justus est, et ideo diligit unumquodque prout diligibile est in eo statu, in quo ab ipsomet Deo libere constituitur. Sicut Deus absolute non videt creaturam scientia visionis, tamen, supposito quod illam facere velit, necessario illam videt. In hoc autem hic amor complacentiae illi scientiae comparatur. Tertio, si quis negare voluerit amorem complacentiae esse distinctum, etiam ratione, ab amore operativo, ut conjunto suo effectui, quamdiu illum facit et conservat, facile respondebit illam necessitatem solum esse ex illa suppositione qua res, quando est, necessario est, et ideo non repugnare Deo. Quia vero talis amor necessario est proportionatus effectui et objecto suo, ideo quando terminatur ad effectum gratiae sanctificantis et deificantis animam, necessario est amor amicitiae quantum est ex vi objecti, quod addo, quia solum respectu illius boni, quod est in tali objecto, habet prædictam necessitatem; respectu vero aliorum honorum quæ conferri possunt homini habenti jam gratiam, non est tanta necessitas, sed solum eujusdam connaturalis debiti, ut latius in sequentibus exponemus.

23. *Quarta objectio. — Evasio evertitur.* — Quarto, objici potest quia, licet qualitas creata necessario secum afferat aliquem Dei amorem, non tamen videtur esse posse sufficiens, ut Deus amet ut amicum, illum qui est tali qualitate affectus. Probatur primo, quia, ut supra ex Aristotele dicebam, amicitia, præter mutuam benevolentiam, requirit æqualitatem; nulla autem qualitas potest facere æqualitatem cum Deo, ut per se notum est; ergo. Dices id esse verum de amicitia æqualitatis seu quasi æquiparantiae, nihilominus tamen posse sufficere ad amicitiam excellentiæ. Sed contra, nam, licet amicitia excellentiæ non requirat æqualitatem simpliciter, saltem postulat proportionem; at qualitas creata nec proportionem cum Deo potest efficiere; ergo. Probatur minor, quia semper distat infinite a Deo, et inter infinite distantia nulla est proportio. Secundo, probatur idem, quia, non obstante quacumque qualitate, potest homo male operari et esse inimicus Deo; ergo multo magis potest non esse amicus, quia Deus non vult illum in suam amicitiam acceptare; ergo nulla qualitas creata potest ex vi sua naturæ hominem gratum efficere in sensu declarato.

24. *Opinio Joannis Vincent. in Relect. de*

Gratia Christi in proœmio, a medio usque ad finem. — Judicium auctoris. — Ad respondendum huic objectioni, necessarium est realem excellentiam quam in genere entis haec qualitas habet, et effectum formalem physicum quem animæ confert, amplius declarare. In quo punto modernus quidam Theologus scripsit gratiam gratum facientem tantæ esse excellentiae, ut sit participatio divinae naturæ, quatenus est ipsum esse per essentiam imparicipatum et independens, ac præhabens omnem essendi plenitudinem, et hoc modo constituere animam divinae naturæ consortem. Et hinc facile explicari poterit quomodo qualitas illa hominem in eo statu constitutat, in quo tanquam verus amicus a Deo diligatur. Nam cum similitudo amorem conciliat, si qualitas gratiae tantam facit similitudinem cum Deo, ut illius supremæ et singularis excellentiae, quæ est esse per essentiam, hominem participem, ac proinde similem efficiat, profecto etiam faciet sufficienter similem, ut amicabiliter diligatur. Quod autem forma gratiae sit talis participatio divinae naturæ, prout est ipsum esse per essentiam, et plenitudo essendi, probat ille auctor ex proprietatibus quas Scriptura et Patres gratiae tribuunt, ut esse indefectibilem, immortalem, æternam, et nos per illam immortali ac indefectibili vita donari. Quam argumentandi rationem latissime prosequitur, et latius illam proponit et dissolvit Curiel, citato loco. Ego vero super vacaneum id judico, quia, si attente legantur omnia quæ in illo discursu afferuntur, metaphorica sunt et tropologica, quæ in Theologia parum energiæ et efficaciæ ad argumentandum habent.

25. *Proprietates, quas et Patres, et Scriptura tribuunt gratiae, non urgent.* — Neque ex illis proprietatibus quidquam colligitur, quia eadem suo modo inveniuntur in substantia Angelica, quia non minus æterna est, immortalis et indefectibilis, quoad suum esse, seu in genere entis, de quo tractamus. Item omnes virtutes per se infusæ habent illas proprietates, quæ in hoc etiam superant substantiam spiritualem creatam ejusque voluntatem, quod non possunt esse principia physica, vel moralia pravorum actuum, et ita sunt de se indefectibiles etiam moraliter, licet possint esse in subjecto defectibili, et ideo amitti sicut et ipsa gratia. Item multo magis indefectibilis est qualitas luminis gloriae aut visionis beatæ, a qua ipsa gratia participat, ut in eo statu nullo modo amitti aut deficere

possit ex parte subjecti. Et tamen id non sat est ut vel dicta omnia, vel ipsa visio Dei dicatur esse participatio Dei, ut est plenitudo essendi omnino independens; ergo neque ad id suadendum de gratia, illa omnia aliquid valent. Solum ergo potest quis apparet argumentari, quia nos supponimus gratiam esse participationem divinae naturæ, ut natura divina est; ergo est participatio ejusdem secundum id quod est maxime proprium illius naturæ, et quo primo constituitur, quatenus est ipsum esse per essentiam; ergo gratia est participatio ejus, secundum quod est ipsum esse independens, et per essentiam.

26. *Assertio. — Quid sit participare divinum esse.* — Nihilominus dico excessisse auctorem illum in exaggeranda hujus qualitatis excellentia, magisque rhetorum more per hyperboleum quam theologico rigore locutum esse. Si enim vere loquamur, impossibile est qualitatem creatam esse participationem divini esse, secundum eam rationem, qua est ipsum esse per essentiam imparicipatum et independens, omnem præhabens essendi plenitudinem. Quod facile discurrendo per singulas ostendi potest, si tamen prius supponamus quid sit participare divinum esse secundum aliquam rationem. Aut enim loquimur de his rationibus quæ sunt formaliter in Deo, aut de his quæ sunt tantum eminenter. De prioribus dicendum est tunc participari a creatura, quando talis perfectio secundum suam rationem formalem, saltem abstrahentem ab esse creato et increato, a creatura participatur; sic participant res creatæ a Deo rationem entis, seu ipsum esse, et substantiæ creatæ rationem subsistendi, et viventes rationem vitæ, et sic de aliis. Neque potest intelligi conceptum animalis irrationalis abstrahentem ab homine et a bruto; quia, sicut animal irrationale opponitur homini, ita ens imparicipatum repugnat enti creato; ergo impossibile est ut qualitas creata participet naturam divinam, ut est esse imparicipatum, secundum formalem participationem, quia (ut declaravi) talis participatio non est sine convenientia formalis in ratione quæ participari dicitur. Unde in terminis videtur magna implicatio dicere qualitatem aliquam participare divinum esse, prout imparicipatum est, nam, eo ipso quod divinum esse participatur, non participatur ut imparicipatum est, formaliter loquendo, sed prout participabile, licet ipsum esse Dei, quod participatur, alioqui sit in Deo non participatum ab alio. Hoc autem modo omnes creaturæ participant esse Dei, quod in ipso imparicipatum est, quasi materialiter; non tamen participant ipsam imparicipationem divini esse (ut sic dicam), quia illa imparicipabilis est, et sic dicimus implicare, participari a qualitate creata gratiæ.

reperitur, eo quod non possit ita abstrahi quin includat imperfectionem Deo repugnantem, ac propterea semper maneat sub aliquo conceptu entis creati, ideoque solum participatur a Deo, quatenus in eminentia perfectio, aut virtutis, aut potentie, vel idearum ejus continetur; ergo, ut aliquid dicatur esse participatio propria Dei secundum aliquam rationem formalem, necesse est ut secundum aliquam rationem communem, tam' in Deo quam in creatura formaliter inveniatur.

27. *Probatur assertio. — Implicatio quædam in opinione Joannis Vincent. relata supra num. 24.* — Hinc ergo probatur facile propositum, et opposita sententia improbat, quia omnes illæ proprietates illis verbis significatæ sunt incommunicabiles qualitati creatæ, quia non possunt participari ab ipsa, vel formaliter, vel inferiori modo. Prior pars probatur discurrendo per singulas, quia conceptus ipsius esse per essentiam abstrahi non potest ab ente creato et increato; ergo non potest participari formaliter participatione a qualitate creata. Consequentia evidens est ex declaratione facta. Antecedens item est ex terminis notum, quia in ipso esse per essentiam necessario includitur ut sit increatum. Idem evidentissime constat in alio attributo entis imparicipati. Quia enim ratione intelligi potest conceptus entis imparicipati abstrahens ab ente creato et increato? Certe non minus id repugnat quam intelligere conceptum animalis irrationalis abstrahentem ab homine et a bruto; quia, sicut animal irrationale opponitur homini, ita ens imparicipatum repugnat enti creato; ergo impossibile est ut qualitas creata participet naturam divinam, ut est esse imparicipatum, secundum formalem participationem, quia (ut declaravi) talis participatio non est sine convenientia formalis in ratione quæ participari dicitur. Unde in terminis videtur magna implicatio dicere qualitatem aliquam participare divinum esse, prout imparicipatum est, nam, eo ipso quod divinum esse participatur, non participatur ut imparicipatum est, formaliter loquendo, sed prout participabile, licet ipsum esse Dei, quod participatur, alioqui sit in Deo non participatum ab alio. Hoc autem modo omnes

creaturæ participant esse Dei, quod in ipso imparicipatum est, quasi materialiter; non tamen participant ipsam imparicipationem divini esse (ut sic dicam), quia illa imparicipabilis est, et sic dicimus implicare, participari a qualitate creata gratiæ.